

Geneze jednoho okřídleného výroku

„Šachy – gymnastika mozku!“

Nejčastěji jsme se v minulosti setkávali s tím, že autorem tohoto výroku byl V. I. Lenin, který sám šachy hrával.

Nicméně, autorem nebyl.

Různé odkazy vedly k osobě Krylenka, státního prokurátora, který politicky zastřešoval šachové hnutí v SSSR. V roce 1924 se konal Třetí všesvazový šachový svaz, v jehož prezidiu byli Krylenko, Rykov a Trockij. Svaz definitivně upevnil vládnoucí roli strany a státu ve věci rozvoje šachu.

(z rozhovoru J. Surova s Vladimírem Kramníkem)

Ale ani on to nebyl.

Měl to být Jakov Rochlin, který vymyslel, že toto heslo, které dlouhá léta viselo skoro v každém šachovém klubu SSSR, poprvé vyřkl Lenin. A teprve v 80. letech 20. století kdosi ze zvědavých historiků objevil, že toto heslo ve své podstatě vymyslel v roce 1803 v Anglii docela průměrný šachista Pratt.

Igra dla izbrannykh – GM Averbach o roli šachu v SSSR

(<http://rulife.ru/old/mode/article/509&print>)

Ze strany Rochlina to byl chytrý tah, který následně otevíral všechny dveře, protože kdo by si dovolil oponovat Leninovi?

A na stránkách Edwarda Wintera, známého šachového historika, najdeme v článku The Most Famous Chess Quotations i ten náš hledaný“

Peter Pratt (circa 1770-circa 1835)

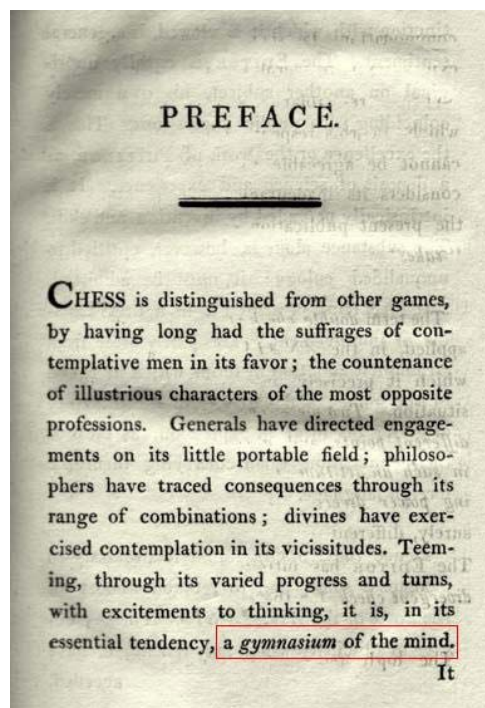
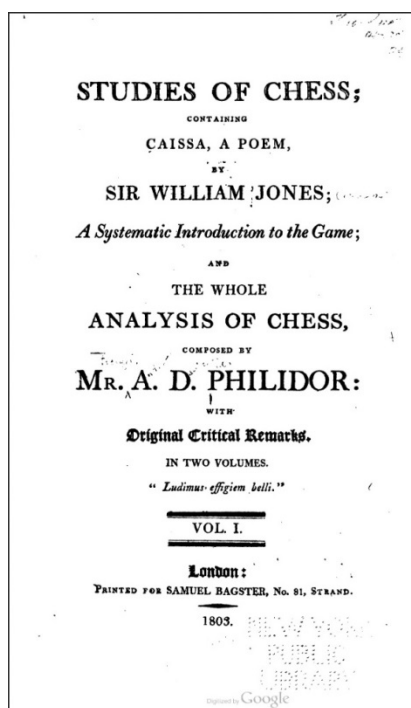
(Chess is) „a gymnasium of the mind“

Studies of Chess by P. Pratt (London, 1803), page iii.

(<http://www.chesshistory.com/winter/extra/quotations.html>)

A nebyl to ani Stenitz, který do alba, věnovaného šachisty vévodovi Brunšvickému – nadšenému příznivci šachu – přispěl větou: „Das Schach ist geistige Turnübung.“

(Jan Kalendovský – *Memoriál Ernsta Falkbeera* 2014)

Titulní list knihy *Studies of Chess* a ona stránka iii se zvýrazněným textem (z *www E. Wintera*)